

بسمه تعالی

چهارمین شماره و دومین سال انتشار نشریه علمی پژوهشی برنامه‌درسی: نظریه و عمل را پشت سر می‌گذاریم. اکنون بیش از چهار نشریه در حوزه برنامه‌درسی منتشر می‌شود و با توجه به کثرت نشریات در این حوزه در مقایسه با سایر حوزه‌های علوم تربیتی-ظاهراً وزارت علوم، فناوری و تحقیقات با انتشار نشریات دیگر در این حوزه موافقت نمی‌کند. به نظر می‌رسد این تصمیم، به‌جا و مناسب است. با توجه به کثرت نشریات، شاید تصور شود که تعداد مقالات مناسب و کیفی در این حوزه نیز تناسب با تعداد نشریات دارد. ولی تجربه نشریه ما نشان می‌دهد که این‌گونه نیست. علیرغم این‌که دوره‌های دکتری و ارشد حوزه مطالعات برنامه‌درسی، افزایش داشته است، در مقایسه، با رشد کیفی پژوهش‌های دوره دکتری و کارشناسی ارشد و به‌تبع آن افزایش مقالات کیفی و محققانه مواجه نیستیم. آمار مقالات رسیده نشریه ما نشان می‌دهد که حجم مقالات رد شده بسیار بالاست. در ظرف مدت یک سال و نیم دریافت مقالات، بیش از دوسوم مقالات در ارزیابی اولیه و داوری رد شده‌اند. مقالاتی که اغلب آن‌ها برگرفته از پایان‌نامه‌های ارشد و دکتری هستند. علت این مسئله چند چیز است. برخی از نویسندگان، به‌عنوان نشریه توجه ندارند و مقاله خود را که در حوزه روانشناسی، روانشناسی تربیتی، فلسفه تعلیم و تربیت یا سایر عرصه‌های تعلیم و تربیت است به نشریه ارسال می‌کنند، لذا در همان بررسی اولیه به دلیل عدم تناسب محتوای مقاله باهدف و محتوای نشریه، از حوزه داوری خارج می‌شود. پاره‌ای از مقالات، اساساً پژوهشی نیستند و صرفاً به جمع‌آوری مطالب از چند مقاله و کتاب پرداخته‌اند و فاقد هرگونه تحلیل‌اند. برخی مقالات کم‌مایه و ضعیف‌اند و مبانی تحقیق در آن مراعات نشده است. مقالاتی که چارچوب نظری دقیقی ندارند، پیشینه تحقیق در آن‌ها به‌خوبی بررسی نشده است و نویسنده مشخص نکرده است که به چه دلیل خواننده باید آن مقاله را بخواند. مقاله پژوهشی باید خواننده را متقاعد به خواندن کند. صرف کشیدن چند جدول و نمودار گویای علمی بودن مقاله نیست. گاه سبک نگارش مقاله به‌خوبی نشان می‌دهد که مقاله محصول سرقت علمی است. چون سبک نگارش یکدست و یکنواخت نیست و به زبان ساده و روان نوشته نشده است و پستی‌وبلندی دارد. پاره‌ای مقالات ترجمه است، زبان گاه نامفهوم، مغلق و پیچیده نشان می‌دهد که مقاله حاصل کار محقق نیست. داور دقیق و آشنا به حوزه محتوایی به‌خوبی متوجه می‌شود که مقاله برآمده از جان نویسنده نیست و زبان تصنعی آن گویای برگرفتن آن از منابع دیگر است. پاره‌ای از نویسندگان به دلیل این‌که دانشجوی دکتری هستند انتظار دارند که مقاله‌شان در ظرف چند روز داوری شود و گاه سوگنامه‌ای درباره دانشجوی دکتری بودن خویش می‌نویسند تا احساسات دست‌اندرکاران نشریه و داوران تحت تأثیر قرار گیرد. البته ما خود به شرایط دشوار درس خواندن در مقطع دکتری واقفیم ولی این را نمی‌توانیم عذری برای خود بدانیم تا با الزام داوران به‌تعجیل، از دقت آن‌ها بکاهیم، داورانی که صرفاً به حرمت دانش و علم به امر خطیر داوری بی‌مزد و منت مشغول‌اند و رفیقانه ما را همراهی می‌کنند. البته من معتقدم حتی رد مقاله برای استادان و دانشجویان بسیار سودمند است و اگر به نظرات داوران توجه کنند حتماً برای بهبود کار آن‌ها و کارهای آتی علمی مفید خواهد بود. حتی نویسندگان می‌توانند مقاله خود را با توجه به نظرات داوران مجدداً اصلاح کنند و به نشریات مرتبط ارسال کنند، در پاره‌ای موارد که داور محترم مقاله‌ای خود آمادگی داشته، سعی کرده‌ایم تا زمینه گفت‌وگو میان داور و نویسنده را فراهم کنیم و از این طریق زمینه آموختن و آموزش را فراهم آوریم. البته این امر همیشه میسر نیست. به‌هرروی پژوهش

علمی کاری است که در خلوت و عزلت رخ نمی‌دهد، همین‌که ما کارمان را در معرض داوری قرار می‌دهیم، به تکامل آن کمک کرده‌ایم. از این‌روست که در مجامع علمی پیشرفته همیشه به نشریات علمی پژوهشی از این حیث که موجب تکاپوی فرهیختگان در حلقه‌های علمی می‌شود، به دیده‌ای دیگر نظر کرده‌اند. در پایان همه نویسندگان و خوانندگان نشریه را به این نکته متذکر می‌شویم که باعرضه مقالات خود به نشریات علمی و پژوهشی بدانند که خود را در معرض داوری قرار داده‌اند و باجان و دل پی آمد های آن را بپذیرند که اقل آن کمک به توسعه دانش و علم در فرایند تعاملات جمعی است. آدمی همین‌که از پیله تنهایی به درمی‌آید به تمامه در معرض داوری است و این سنت روزگار از آغاز بوده است.

زمین و آسمان بی داوری نیست

سرای آفرینش سرسری نیست

محمد عطاران

سردبیر دو فصلنامه نظریه و عمل در برنامه‌درسی